

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 388/2021-15

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Libora Duľu (sudca spravodajca) a zo sudcov Ladislava Duditša a Miroslava Duriša v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného spoločnosťou Advokátska kancelária Krnáč s. r. o., Námestie slobody 2, Banská Bystrica, IČO 47 232 293, v mene ktorej koná advokát a konateľ JUDr. Ján Krnáč, proti uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 3 Cdo 41/2019 z 24. septembra 2020 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 25. januára 2021 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a svojho práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) č. k. 3 Cdo 41/2019 z 24. septembra 2020 (ďalej len „napadnuté rozhodnutie“). Sťažovateľ navrhuje napadnuté uznesenie zrušiť a vec vrátiť najvyššiemu súdu na ďalšie konanie.

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, sťažovateľ podal žalobu o zdržanie sa konania a návrh na nariadenie predbežného opatrenia proti žalovanej v 1. rade [REDAKOVANÉ], ktorou sa domáhal, aby žalovaná v 1. rade, ktorá neoprávnene a bez právneho titulu od 9. decembra 2010 vykonávala funkciu riaditeľa Základnej školy [REDAKOVANÉ] a sťažovateľovi k vykonávaniu tejto funkcie bránila, sa zdržala vykonávania akýchkoľvek úkonov v mene a na účet Základnej školy [REDAKOVANÉ] z pozície riaditeľa základnej školy. Okresný súd Bardejov vo veci rozhodol rozsudkom č. k. 4 Cpr 2/2013 z 24. februára 2016 (ďalej len „rozsudok okresného súdu“) tak, že žalobný nárok v časti o určenie, že sťažovateľ je riaditeľom Základnej školy [REDAKOVANÉ], zamietol a rovnako rozhodol aj o nároku na uloženie povinnosti žalovanej v 1. rade, aby sa zdržala

vykonávania akýchkoľvek úkonov v mene a na účet Základnej školy v [REDAKOVANÉ] z pozície riaditeľa základnej školy a aby v lehote 3 dní od nadobudnutia právoplatnosti tohto rozhodnutia protokolárne odovzdala Základnú školu v [REDAKOVANÉ].

3. O odvolaní sťažovateľa proti rozsudku okresného súdu rozhodol Krajský súd v Prešove (ďalej len „krajský súd“) rozsudkom č. k. 20 CoPr 2/2016 z 27. októbra 2016 (ďalej len „rozsudok krajského súdu“) tak, že ho potvrdil.

4. Proti rozsudku krajského súdu podal sťažovateľ dovolanie, ktoré najvyšší súd uznesením č. k. 3 Cdo 121/2017 z 19. marca 2018 odmietol. Predmetné rozhodnutie najvyššieho súdu bolo na základe ústavnej sťažnosti sťažovateľa nálezom ústavného súdu č. k. III. ÚS 277/2018 z 13. novembra 2018 zrušené a vec vrátená najvyššiemu súdu na ďalšie konanie, súčasne bolo vyslovené porušenie označených práv sťažovateľa.

5. Najvyšší súd následne opätovne ako dovolací súd rozhodol vo veci napadnutým uznesením tak, že dovolanie sťažovateľa podané z dôvodov podľa § 420 písm. f) a § 421 ods. 1 písm. b) Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“) odmietol ako neprípustné.

II.

Argumentácia sťažovateľa

6. Ako z rozhodnutí všeobecných súdov vyplýva, sťažovateľ bol do 30. júna 2014 nepochybne riaditeľom Základnej školy v [REDAKOVANÉ] a od 1. júla 2014 nebol nikto poverený vedením tejto základnej školy do vymenovania nového riaditeľa ani nedošlo k novému výberovému konaniu na obsadenie funkcie riaditeľa a ani toto miesto nebolo obsadené bez výberového konania, a preto je podľa názoru sťažovateľa aplikáciou analógie *legis* vyplývajúcej z § 39 ods. 3 zákona č. 596/2003 Z. z. o štátnej správe v školstve a školskej samospráve a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení účinnom od 1. júla 2014 (ďalej len „zákon č. 596/2003 Z. z.“) riaditeľom Základnej školy v [REDAKOVANÉ] aj naďalej sťažovateľ, ktorý vykonával funkciu riaditeľa menej ako päť rokov (od 1. júla 2009 do 9. decembra 2010), teda 18 mesiacov.

7. Sťažovateľ zastáva názor, že z dôvodu nesprávneho právneho posúdenia veci došlo k nezákonnému skráteniu jeho legitímneho funkčného obdobia. Konajúce súdy nesprávnou interpretáciou dotknutých právnych prepisov zamietli žalobné návrhy sťažovateľa, v ktorých žiadal určiť, že je riaditeľom školy, s odôvodnením o funkčnom období sťažovateľa a v rozpore so zákonom.

8. Sťažovateľ tvrdí, že kľúčovým a ťažiskovým pre určenie funkčného obdobia riaditeľa školy nie je kalendárne vymedzenie podľa menovacieho dekrétu, ale či funkciu riaditeľa školy vykonával počas celého päťročného funkčného obdobia, na ktoré bol vymenovaný. Uvedené vyplýva z § 39 ods. 3 zákona č. 596/2003 Z. z., podľa ktorého funkčné obdobie riaditeľa, ktorý vykonával funkciu menej ako päť rokov, sa končí uplynutím funkčného obdobia podľa § 3 ods. 2, v zmysle ktorého zriaďovateľ vymenúva riaditeľa na päťročné funkčné obdobie na návrh rady školy.

9. Vzhľadom na to, že sťažovateľovi ako legitímnemu riaditeľovi školy počas jeho zákonom garantovaného päťročného funkčného obdobia (t. j. od 1. júla 2009 do 30. júna 2014) došlo konaním žalovaných v období od 9. decembra 2010 k nezákonnému skráteniu zákonného päťročného funkčného obdobia, ako aj na to, že žalobca z tohto zákonom garantovaného

päťročného funkčného obdobia preukázateľne vykonával funkciu riaditeľa školy nie vlastným zavinením menej ako päť rokov (t. j. necelých 18 mesiacov), tak jeho funkčné obdobie podľa § 39 ods. 3 zákona č. 596/2003 Z. z. sa skončí reálnym vykonávaním funkcie riaditeľa do uplynutia zákonom garantovaného päťročného funkčného obdobia.

10. Už uvedené predstavuje podľa sťažovateľa právnu otázku, na ktorej vyriešení bolo postavené rozhodnutie odvolacieho súdu, pričom takáto právna otázka v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu nebola vyriešená. Sťažovateľ sformuloval túto právnu otázku v dovolaní takto: *„Kto je podľa zákona o štátnej správe v školstve a školskej samospráve riaditeľom základnej školy, ak bolo tretími osobami (zriaďovateľom a ďalšou osobou) nezákonnými listinami ako aj fyzicky znemožnené riaditeľovi základnej školy, aby vykonával svoju funkciu riaditeľa v trvaní, ako predpokladajú príslušné zákonné ustanovenia, t. j. funkčné obdobie 5 rokov, pričom po uplynutí funkčného obdobia tohto riaditeľa nebol zriaďovateľom nikto poverený vedením základnej školy do vymenovania nového riaditeľa, ani nedošlo k novému výberovému konaniu na obsadenie funkcie riaditeľa a ani toto miesto nebolo obsadené bez výberového konania?“*

11. Krajský súd vo svojom rozhodnutí posúdil otázku prípadného predĺženia funkčného obdobia sťažovateľa tak, že nemohlo dôjsť k predĺženiu funkčného obdobia, čoho následkom je, že sťažovateľ nemôže byť riaditeľom základnej školy, a preto potvrdil rozhodnutie súdu prvej inštancie, ktorý žalobu sťažovateľa zamietol.

12. Poukazujúc na uvedené, sťažovateľ *„považuje názor dovolacieho súdu, ohľadom toho, že sťažovateľom nastolená právna otázka predstavuje len otázku akademickú, teda otázku, u ktorej by akýkoľvek do úvahy prichádzajúci výsledok jej riešenia dovolacím súdom nemohol viesť k zrušeniu alebo zmene dovolaním napádaného rozhodnutia odvolacieho súdu, resp. aj jemu predchádzajúceho rozhodnutia súdu prvej inštancie, za nesprávny.“*

13. Práve naopak, podľa sťažovateľa je ním zadefinovaná právna otázka otázkou relevantnou v zmysle § 421 ods. 1 písm. b) CSP, pretože výsledok riešenia tejto právnej otázky bol dôvodom, pre ktorý odvolací súd potvrdil rozhodnutie súdu prvej inštancie, a tým žalobe nevyhovel, a z tohto dôvodu sa dovolací súd mal touto právnou otázkou zaoberať.

14. Podľa názoru sťažovateľa napadnuté rozhodnutie nespĺňa atribúty ústavne akceptovateľného rozhodnutia súdu a neposkytuje dostatok relevantných dôvodov na najvyššom súde prijatý záver o neprípustnosti dovolania sťažovateľa. Najvyšší súd sa tiež nedostatočne vysporiadal s podstatnými argumentmi sťažovateľa, ktoré uvádzal v dovolaní. Postupom najvyššieho súdu a jeho následným formalistickým rozhodnutím, ktorým dovolanie sťažovateľa odmietol, došlo k porušeniu práva sťažovateľa na spravodlivé súdne konanie garantované v čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

15. Podstatou ústavnej sťažnosti je porušenie práva na spravodlivý proces (čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru) uznesením najvyššieho súdu, ktorým bolo odmietnuté v poradí druhé dovolanie sťažovateľa ako neprípustné.

16. Ústavný súd pripomína, ako to už aj z jeho doterajšej judikatúry vyplýva, že otázka posúdenia, či sú splnené podmienky na uskutočnenie dovolacieho konania, patrí zásadne do výlučnej právomoci dovolacieho súdu, t. j. najvyššieho súdu, a nie do právomoci ústavného súdu (m. m. I. ÚS 1/2020). Zároveň je vhodné pripomenúť, že cieľom pravidiel týkajúcich sa prípustnosti dovolania je zaistiť riadny výkon spravodlivosti a zvlášť rešpektovať princíp právnej istoty, ktorá bola nastolená právoplatným rozhodnutím. Dotknuté osoby musia počítať s tým, že tieto pravidlá budú aplikované. Posúdenie splnenia zákonných predpokladov (podmienok) prípustnosti dovolania s negatívnym výsledkom nemôže viesť k záveru o porušení označených práv sťažovateľa v prípade, ak bolo toto posúdenie vykonané v súlade so zákonom. Postup súdu v súlade so zákonom nemôže byť dôvodom na vyslovenie porušenia označených práv sťažovateľa. Ústavný súd už pri svojej rozhodovacej činnosti opakovane vyslovil, že skutočnosť, že sťažovateľ sa s právnym názorom všeobecného súdu nestotožňuje, nemôže viesť k záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti tohto názoru, a teda nezakladá ani oprávnenie ústavného súdu nahradiť jeho právny názor svojím vlastným. Táto okolnosť nemôže byť dôvodom na vyslovenie porušenia označených práv sťažovateľa už aj z toho dôvodu, že ústavný súd nie je opravnou inštanciou vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov (m. m. I. ÚS 528/2020).

17. Otázka posúdenia prípustnosti dovolania je vnímaná ústavným súdom primárne ako otázka interpretácie (obyčajného) zákona a v tomto smere sa najvyššiemu súdu ponecháva značná autonómia s tým, že vyriešenie tejto otázky samo osebe nemôže viesť k záveru o porušení práva sťažovateľa (napr. II. ÚS 324/2010, II. ÚS 410/2016), samozrejme, za predpokladu, že ide o riešenie ústavne udržateľné. Zároveň ústavný súd svojimi rozhodnutiami oponuje najvyššiemu súdu vtedy, ak tento dovolania posudzuje príliš formalisticky a reštriktívne so zreteľom na skutočný obsah dovolania a princíp materiálneho (nie formálneho) posúdenia existencie dôvodov zakladajúcich možnosť dovolacieho prieskumu (I. ÚS 336/2019, I. ÚS 186/08, I. ÚS 164/2012, IV. ÚS 372/2020).

18. Z obsahu ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že proti rozsudku krajského súdu sťažovateľ podal dovolanie, pričom uplatnil dôvody prípustnosti dovolania podľa § 420 písm. f) a § 421 ods. 1 písm. b) CSP.

19. V časti uplatneného dovolacieho dôvodu podľa § 420 písm. f) CSP dospel najvyšší súd k záveru, že konanie pred krajským súdom nebolo poznačené sťažovateľom tvrdou vadou zmätočnosti, a preto ho odmietol ako neprípustné.

20. Ústavný súd konštatuje, že v danom prípade sa najvyšší súd mimoriadnym opravným prostriedkom sťažovateľa, ktorým napadol rozsudok krajského súdu, zaoberal, no keďže dôvody zakladajúce prípustnosť dovolania nezistil, sformuloval svoj právny záver o neprípustnosti podaného mimoriadneho opravného prostriedku podľa § 447 písm. c) CSP. Najvyšší súd totožne so svojim predchádzajúcim právnym názorom vysloveným v uznesení sp. zn. 3 Cdo 121/2017,

ktoré bolo zrušené nálezom ústavného súdu č. k. III. ÚS 277/2018 z 13. novembra 2018 [pre neposúdenie sťažovateľom uplatneného dovolacieho dôvodu podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP, pozn.], konštatoval, že dovolacie námietky sťažovateľa o priet'ahoch v konaní nie sú dôvodom, ktorý by bez ďalšieho zakladal procesnú vadu konania, a teda ani prípustnosť dovolania podľa § 420 písm. f) CSP.

21. Pokiaľ sťažovateľ namietal nepreskúmateľnosť rozsudku krajského súdu, najvyšší súd, poukazujúc na stanovisko občianskoprávneho kolégia najvyššieho súdu R 2/2016, konštatoval, že uvedené zakladá len tzv. inú vadu konania. Ústavný súd dáva do pozornosti, že predmetný právny záver najvyššieho súdu bol aktuálnou judikatúrou ústavného súdu už prekonaný (pozri uznesenia sp. zn. IV. ÚS 314/2020 a sp. zn. IV. ÚS 105/2021), z čoho vyplýva potreba prehodnotenia judikatúry najvyššieho súdu vo vzťahu k posudzovaniu prípustnosti dovolania podľa § 420 písm. f) CSP. Uvedené nič nemení na tom, že s výnimkou tejto všeobecnej charakteristiky prípustnosti dovolania podľa § 420 písm. f) CSP v posudzovanom prípade dospel ústavný súd k záveru o ústavnej akceptovateľnosti napadnutého uznesenia najvyššieho súdu vo vzťahu k odmietnutiu dovolania sťažovateľa podaného z dôvodu podľa § 420 písm. f) CSP ako neprípustného, keďže nezistil žiadnu skutočnosť signalizujúcu svojvoľný postup najvyššieho súdu (v medziach posudzovanej prípustnosti dovolania, pozn.), ktorý by nemal oporu v procesných kódexoch.

22. Prípustnosť dovolania sťažovateľ tiež vyvodzoval z § 421 ods. 1 písm. b) CSP, podľa ktorého dovolanie je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená. Sťažovateľ v podanom dovolaní nastolil jedinú právnu otázku (bod 10 tohto uznesenia), ktorú považoval za právne významnú a dosiaľ neriešenú v rozhodovacej praxi najvyššieho súdu.

23. Úlohou ústavného súdu bolo zistiť, či právny názor, na základe ktorého najvyšší súd odmietol dovolanie sťažovateľa podané aj v zmysle § 421 ods. 1 písm. b) CSP, bol najvyšším súdom aplikovaný ústavne akceptovateľným spôsobom.

24. Najvyšší súd po všeobecnej charakteristike uplatneného dovolacieho dôvodu, zdôrazňujúc skutočnosť, že musí ísť o otázku riešenú odvolacím súdom a na jej riešení odvolací súd založil svoje rozhodnutie, poukázal na právne názory krajského súdu uvedené v odôvodnení jeho rozhodnutia. Krajský súd sa stotožnil s právnym názorom súdu prvej inštancie vyplývajúcim zo zisteného skutkového stavu, že sťažovateľ bol vymenovaný do funkcie riaditeľa školy na funkčné obdobie od 1. júla 2009 do 30. júna 2014, počas ktorého bol sťažovateľ trikrát neprávoplatne odvolaný z tejto funkcie. Funkčné obdobie uplynulo sťažovateľovi v súlade s menovacím dekrétom 30. júna 2014, pretože neexistujú zákonné dôvody, aby sa jeho funkčné obdobie predĺžilo. Sťažovateľ nepreukázal, že by v období po 1. júli 2014 prebehlo výberové konanie, v ktorom by bol úspešný. Uvedený právny záver odvolacieho súdu vychádzal aj z petitu žaloby, ktorým sa sťažovateľ domáhal určenia, že je riaditeľom školy.

25. Najvyšší súd k sťažovateľom zadefinovanej právnej otázke v relevantnej časti odôvodnenia napadnutého uznesenia uviedol, že „by mohla mať znaky relevantné v zmysle § 421 ods. 1 písm. b) C. s. p. iba vtedy, ak by výsledok jej riešenia odvolacím súdom predstavoval jediný a výlučný dôvod, pre ktorý nebolo žalobe vyhovené. Žalobca ale túto otázku nastolil v inej situácii,

v ktorej zamietnutie jeho žaloby opodstatňoval skutkový záver súdu, že v čase rozhodnutia súdu nebol riaditeľom školy, pretože mu riadne uplynulo funkčné obdobie (viď body 2 a 29), pričom z takéhoto skutkového záveru bol vyvodенý právny názor o neexistencii práva žalobcu domáhať sa aj potom, čo k uplynutiu jeho funkčného obdobia riaditeľa školy došlo a/ určenia už neexistujúceho (zaniknutého) žalobcovho práva (statusu) a b/ súvisiacich požiadaviek voči žalovanej 1/, vyvodzovaných práve z takéhoto už neexistujúceho (zaniknutého) práva (statusu). S prihliadnutím k práve uvedenému tak dovolateľom nastolená otázka má v danom prípade povahu (len) akademickú, teda otázku, u ktorej by akýkoľvek do úvahy prichádzajúci výsledok jej riešenia dovolacím súdom nemohol viesť k zrušeniu alebo zmene dovolaním napádaného rozhodnutia odvolacieho súdu, resp. aj jemu predchádzajúceho rozhodnutia súdu prvej inštancie [pretože súd prvej inštancie aj odvolací súd výslovne poukázali na nepotrebnosť riešiť - a teda na neriešenie - problém(u), komu (a či vôbec niekomu) po uplynutí funkčného obdobia žalobcu prislúcha postavenie riaditeľa školy, vychádzajúc - o. i. - z nepreukázania čohokoľvek, pre čo by šlo usúdiť na trvanie funkcie aj po skončení funkčného obdobia a takto logicky k zaujímaniu prvého a jediného stanoviska k tomuto problému nemohol byť oprávnený ani dovolací súd]. Cieľom civilného sporového konania (aj pred dovolacím súdom) je totiž poskytnúť reálnu ochranu právam, nie riešiť teoretické otázky, ktorých výsledok sa nijako nepremietne do právnej sféry strán sporu.“.

26. Z odôvodnenia napadnutého uznesenia (predovšetkým jeho citovanej časti) možno vyvodiť, že najvyšší súd odmietnutie dovolania sťažovateľa v tejto časti primeraným spôsobom odôvodnil, pričom tento jeho záver nemožno považovať za arbitrárny. Ústavný súd pri preskúmaní napadnutého uznesenia nezistil žiadnu skutočnosť, ktorá by signalizovala svojvoľný postup dovolacieho súdu, t. j. postup, ktorý by nemal oporu v zákone. Z odôvodnenia napadnutého rozhodnutia vyplýva, že najvyšší súd sa ústavne akceptovateľným spôsobom zaoberal a aj vysporiadal s dovolacím dôvodom nesprávneho právneho posúdenia veci, pričom v posudzovanej veci podľa názoru ústavného súdu nejde o prílišný „formalizmus“ a neadekvátne požiadavky najvyššieho súdu na formulovanie relevantnej právnej otázky, ale o skutočnosť, že pre rozhodnutie odvolacieho súdu nebolo podstatné a rozhodujúce to, kto je riaditeľom školy po uplynutí funkčného obdobia sťažovateľovi. Túto otázku súdy nižšej inštancie neriešili pre nepotrebnosť, poukazujúc na vymedzenie petitu žaloby sťažovateľom, ktorým boli viazané.

27. Ústavný súd dodáva, že v zmysle zákona č. 596/2003 Z. z. je funkčné obdobie riaditeľa školy päťročné a končí sa uplynutím tohto obdobia. Funkčné obdobie riaditeľa školy je možné predĺžiť bez výberového konania len o prerušenie vykonávania funkcie riaditeľa zo zákonom ustanovených dôvodov (§ 3 ods. 13 zákona č. 596/2003 Z. z.), medzi ktoré dôvody uvádzané sťažovateľom nepatria. Uvedené však neznamená, že si sťažovateľ nemôže uplatniť nároky z neplatného skončenia funkcie v samostatnom súdnom konaní (neboli predmetom dotknutého konania), čo bude závisieť od jeho ďalšej iniciatívy.

28. S ohľadom na už uvedené tak ústavnému súdu neostávalo iné, než uzavrieť, že napadnuté uznesenie najvyššieho súdu nevykazuje žiadny ústavnoprávny deficit, ktorý by odôvodňoval kasačný zásah ústavného súdu. Najvyšší súd podľa názoru ústavného súdu s ohľadom na všetky uvedené skutočnosti nepochybil, ak dovolanie sťažovateľa odmietol ako neprípustné, preto ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľa odmietol ako zjavne neopodstatnenú podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky

a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, pripomínajúc, že právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy nemožno stotožňovať s procesným úspechom, z čoho vyplýva, že všeobecný súd nemusí rozhodovať v súlade so skutkovým a s právnym názorom strán sporu vrátane ich dôvodov a námietok (II. ÚS 4/94, II. ÚS 3/97, I. ÚS 204/2010).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 17. augusta 2021

Libor Duľa
predseda senátu